

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kansalaislähtöisyyttä tulisi korostaa vahvemmin. Kansalaisten osallisuus myös kulttuurin tuottamiseen, ei vain vastaanottamiseen > aktiivinen rooli.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Visiota kannatetaan pääosin, mutta kohtaan 3 ehdotetaan seuraavaa muotoilua; ”kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen on jokaisen oikeus. Näin varmistetaan, että jokaisella pitää olla mahdollisuus myös aktiiviseen toimijuuteen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [2]Kaikkien edellä mainittujen (3.1–3.8) toimenpiteiden seurauksena lisääntynyt luovuuspääoma ja kulttuuri ovat uudistaneet Suomea. Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuripoliittisessa selonteossa esitetään valtioneuvostotason ylivaalikautista toimielintä seuraamaan selonteon toteutumista sekä tekemään esityksiä kulttuurin edistämiseksi. Keskiuurena kaupunkina ja osana kasvukaupunkiverkosta esitämme, että kasvukaupunkien verkosto kutsutaan osaksi toimielintä.

Verkosto on hyvin organisoitu ja tehokas foorumi, joka tarjoaa toimielimelle vaikuttavan yhteistyörakenteen. Verkostoon kuuluu 14 keskiuurta kaupunkia, joiden yhteen laskettu väkiluku on lähes 850 000 asukasta. Kaupunkien kulttuurirahoitus on voimakasta ja oli vuonna 2022 noin 170 miljoonaa euroa.

Erittäin merkittävä osa kulttuuritoiminnasta aina ruohonjuuritasolta merkittäviin kansallisiin instituutioihin saakka sijoittuu kasvukaupunkeihin. Lisäksi verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kriittisiä maakunnallisia tai vähintään alueellisia kulttuurikeskittymiä ja -mahdollistajia, varmistaen maantieteellisesti koko valtakunnan kattavan vaikuttavuuden sekä laajat kulttuurisisällöt. Ilman toimielimeen kutsumista tämä äänenpaino, näkökulma ja maantieteellinen kattavuus jäävät toissijaisiksi.

Kasvukaupungit ovat jo edistäneet teemakumppanuutta valtio-osapuolen kanssa ja tehneet etupainotteisesti useita konkreettisia yhteistyön avauksia kulttuurisektorin kehittämiseksi. Iloksemme olemme havainneet, että selonteko pitää sisältää useita samanmuotoisia toimenpiteitä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Hämeenlinnan kaupunki toimii vastuukuntana kasvukaupunkien verkostolle, jonka kanssa myös valtio on virallistanut yhteistyönsä Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman kumppanuusryhmän perustamisen myötä. Kumppanuusryhmässä ovat mukana Pori, Kouvola, Vaasa, Hämeenlinna, Seinäjoki, Rovaniemi, Mikkeli, Porvoo, Salo, Kotka, Kokkola, Hyvinkää ja Kajaani.

Kasvukaupungit ovat laatineet yhteisiä näkemyksiä kulttuuripoliittisen selonteon valmistelun tueksi. Hämeenlinna yhtyy näihin näkemyksiin.

Lisäksi yleisellä tasolla Hämeenlinna korostaa kuntien talouden poikkeuksellista haastavuutta meneillään olevalla taloussuunnitelmakaudella, erityisesti vuosina 2026 ja 2027.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkivaikutusten, TE-uudistuksen, tulevan valtiosuusuudistuksen, väestörakenteen muutoksen ja muiden muutostekijöiden yhteisvaikutuksesta johtuen kuntien jo valmiiksi heikentynyt kyky reagoida merkittäviin rahoituksellisiin suunnanmuutoksiin tulee suunnitelmakaudella edelleen olemaan heikko.

Kulttuuripalvelujen rooli kunnan taloudessa on usein maltillinen, mutta kuntien kyky esimerkiksi kompensoida tahoillaan valtion tilanteesta johtuvia kulttuuritoimialaan kohdistuvia leikkauksia on äärimmäisen rajoittunut.

Haastavassa taloustilanteessa normipurkutyön kautta saavutettavat palvelujen sujuvoittamiset, asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia edistävät asukaslähtöisyyttä ja toimijuutta korostavat kulttuuripalvelut ja esimerkiksi kuntien mahdollisuudet tehdä elinvoimapolitiikkaa ennustettavasti ja pitkäjänteisesti myös kulttuuritoimialan kysymyksissä korostuvat.

Lisäksi erityisesti keskuskaupunkien rooli kulttuurin ja tapahtumien alustoina korostuu edelleen.

Selontekoluonnos tunnistaa kattavasti erinäisiä kulttuuritoimialaan ja kulttuurisektoriin liittyviä tarpeita ja muutosvoimia. Hämeenlinnan kaupunki esittää alla olevia keskisuurten kasvukaupunkien huomioita täydentämään selontekotyötä.

1. Kansalaislähtöisen kulttuurin arvon tunnustaminen ja kasvun tukeminen

Selonteko käsittelee kulttuuria monipuolisesti, mutta kulttuurikäsitys jää yhä vajavaiseksi. Selonteko käsittelee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä. Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suurempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita.

Kaupungit tukevat ja mahdollistavat kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa monin eri tavoin. Toiminnan elinvoimaisuus ei voi nojautua ainoastaan kaupunkien rahoitukseen, vaan valtion ennustettava taloudellinen ja toiminnallinen tuki sekä erilaiset mahdollistamisen keinot ovat kriittisen tärkeitä kansalaislähtöisen kulttuurin tarjonnalle, kehitymiselle ja levittämiselle.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi

- kulttuurin rahoitusinstrumenttien ja -rakenteiden uudistamista, erityisesti kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa silmällä pitäen.
- kulttuurin hyödyntämistä vahvemmin osana kaupunkisuunnittelua ja kaupunkitilojen käyttöä sekä
- yhteisen selvitystyön käynnistämistä rakenteellisten uudistusten myötä tyhjenevien sekä suojeltujen kiinteistöjen ja –ympäristöjen kehittämiseksi sekä hyödyntämiseksi kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan tarpeisiin.

2. Kulttuuritoiminnan monipuolisuus ja kasvuedellytysten turvaaminen

Kulttuurilla on hyvin moninaisia alueellista ja jopa kansallista elinvoimaisuutta vahvistavia vaikutuksia, minkä vuoksi kulttuuri on nähtävä keskeisenä tulevaisuusinvestointina.

Rahoitusrakenteen pitkäjänteinen kestävyys onkin turvattava ja kehitettävä uudenlaisia, entistä kannustavampia rahoitusmalleja, kulttuurin tukirakenteita sekä edellytyksiä vahvistaa elinkeinotoimintaa kulttuuritoiminnan kautta. Tärkeää on panostaa myös erilaisten kumppanuuksien

kehittämiseen niin itse kulttuurin tuottajien, elinkeinoelämän, valtion kuin kaupunkienkin välisenä yhteistyönä.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi monialaisten kulttuurikiihdyttämöjen synnyttämistä kasvukaupunkeihin tavoitteenaan

- tukea ja sparrata alan kehitystä
- tunnistaa kulttuurin moninaisia elinvoima- ja hyvinvointivaikutuksia
- tarjota mielenkiintoisille ilmiöille ja uusille avauksille kasvun mahdollisuuksia
- kytkeä kulttuuri aktiiviseksi osaksi aluekehittämistä ja samalla
- varmistaa aktiivinen sekä innovatiivinen vuoropuhelu eri toimijoiden välillä

3. Kulttuuri hyvinvointia ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä työkaluna

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin, onnellisuuteen sekä fyysistä terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuuden ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuurin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuudella on kiistaton arvo. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merkitystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.

Kasvukaupunkien verkosto on esittänyt osana teemakumppanuusrakennetta valtio-osapuolelle esimerkiksi tiiviissä yhteistyössä valmistettavaa lainsäädäntöuudistusta, jolla tähdätään kulttuurin integroimiseksi tiiviiksi osaksi sekä sosiaali- ja terveys- että hyvinvointipalveluja. Uudistukseen tulisi kytkeä kannustavan rahoitusmallin kehittäminen sekä vahvempia kumppanuusmalleja. Lisäksi prosessin ympärille tulisi muodostaa yhteinen asiantuntijafoorumi. Uudistuksen yhtenä erityistavoitteena olisi segregaatoin ja syrjäytymisen ehkäisy.

Parviainen Olli-Poika
Hämeenlinnan kaupunki - Kaupunginjohtaja Olli-Poika Parviainen